

POSTANOWIENIE

12 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 12 grudnia 2025 r. w Warszawie
zażalenia A. W.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie
z 20 maja 2025 r., V Ca 2997/22 (WSC 34/25),
w sprawie z powództwa A. W.
przeciwko Skarbowi Państwa – [...]
o zadośćuczynienie,

- 1. odrzuca zażalenie w części zaskarżającej postanowienie
Sądu Okręgowego w Warszawie z 20 maja 2025 r. , V Ca 2997/22,
w pkt. 1;**
- 2. oddala zażalenie w pozostałej części.**

[PG]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 grudnia 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił apelację powódki A.W. od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z 21 lipca 2022 r., oddalającego powództwo skierowane przeciwko Skarbowi Państwa – [...] o zapłatę kwoty 70 000 zł tytułem zadośćuczynienia.

Postanowieniem z 5 marca 2024 r. Referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym w Warszawie zwolnił powódkę od kosztów sądowych w całości, w tym

w postępowaniu, które powódka zamierza zainicjować skargą kasacyjną od wyroku z 18 grudnia 2023 r. i ustanowił dla niej w tym celu pełnomocnika z urzędu.

Wyznaczony 18 marca 2024 r. przez Okręgową Radę Adwokacką w Warszawie pełnomocnik z urzędu poinformował Sąd o sporządzeniu opinii o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej.

W piśmie z 27 maja 2024 r. powódka złożyła ponowny wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu w celu sporządzenia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 18 grudnia 2023 r.

Postanowieniem z 17 lipca 2024 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił wniosek powódki, a postanowieniem z 18 listopada 2024 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił zażalenie powódki na postanowienie z 17 lipca 2024 r.

31 marca 2025 r. ustanowiony przez powódkę pełnomocnik wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 18 grudnia 2023 r. wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do jej wniesienia.

W uzasadnieniu wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej powódka podniosła, że ustanowiony dla niej pełnomocnik z urzędu wydał opinię o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej, a jej wniosek o wyznaczenie innego pełnomocnika z urzędu, który złoży skargę kasacyjną został oddalony. Zamierzała ustanowić pełnomocnika z wyboru, ale jej sytuacja materialna nie pozwalała na to. Stopniowa poprawa sytuacji materialnej umożliwiła jej dopiero 24 marca 2025 r. ustanowienie pełnomocnika z wyboru. W związku z czym termin do złożenia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej rozpoczął bieg 24 marca 2025 r.

Ponadto wskazała, że złożyła wniosek o uzasadnienie wyroku Sądu drugiej instancji i spodziewała się, iż wyrok ten wraz z uzasadnieniem zostanie jej doręczony bezpośrednio, nie zaś ustanowionemu pełnomocnikowi z urzędu.

Postanowieniem z 20 maja 2025 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej (pkt. 1) oraz odrzucił skargę kasacyjną (pkt 2).

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że brak wystarczających środków na wynagrodzenie pełnomocnika z wyboru nie uzasadnia przyjęcia, iż dokonanie w terminie czynności procesowej w postaci wniesienia skargi kasacyjnej nie było możliwe. Powódka złożyła wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, który został uwzględniony. Dlatego też nawet gdyby przyjąć, że powódka rzeczywiście nie dysponowała wystarczającymi zasobami finansowymi na pokrycie wynagrodzenia pełnomocnika we własnym zakresie, to ta okoliczność nie determinowała braku możliwości złożenia skargi kasacyjnej z zachowaniem ustawowego terminu, skoro powódka mogła korzystać z pomocy pełnomocnika ustanowionego z urzędu dla niej w tym celu.

W zażaleniu powódka zaskarżając postanowienie Sądu Okręgowego z 20 maja 2025 r. w całości wniosła o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Zarzuciła naruszenie: 1) art. 168 § 1 k.p.c. przez uznanie, że powódka miała możliwość złożenia skargi kasacyjnej w terminie, a uchybienie terminowi jest zawinione bowiem powódka mogła korzystać z pomocy pełnomocnika z urzędu; 2) art. 398⁶ § 2 k.p.c., będące konsekwencją naruszenia art. 169 § 1 k.p.c. przez odrzucenie skargi kasacyjnej, pomimo że sytuacja powódki uzasadnia przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz przywrócenie terminu do złożenia skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Powódka w ustawowym terminie złożyła wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego z 18 grudnia 2023 r. i doręczenia jej odpisu tego wyroku z uzasadnieniem (k. 314) (zob. też postanowienia Sądu Najwyższego z 16 maja 2006 r., III UZ 6/06, z 5 listopada 2009 r., I CZ 66/09). Wprawdzie odpis wyroku z uzasadnieniem został błędnie doręczony pełnomocnikowi z urzędu ustanowionemu postanowieniem Sądu Okręgowego z 25 listopada 202 r. (k. 232), a zatem przed nowelizacją art. 91 k.p.c., gdyż z chwilą wydania wyroku przez Sąd drugiej instancji jego umocowanie wygasło, jednakże ostatecznie odpis wyroku z uzasadnieniem został doręczony także pełnomocnikowi z urzędu, ustanowionemu w celu wniesienia skargi kasacyjnej oraz reprezentowania powódki w postępowaniu kasacyjnym (k. 340, 349, 351 i 353).

2. Powódka zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego z 20 maja 2025 r. w całości. Tymczasem postanowienie o odmowie przywrócenia terminu do wniesienia skargi kasacyjnej jako niekończące postępowania w sprawie, jest niezaskarżalne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 listopada 2024 r., I UZ 2/24 i powołane w uzasadnieniu orzecznictwo). Takim orzeczeniem jest natomiast postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Zgodnie z art. 394¹ § 1 i §1¹ k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a także na wyrok sądu drugiej instancji uchylający wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania.

Dlatego zażalenie na postanowienie o oddaleniu wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej jako niedopuszczalne podlegało odrzuceniu na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398⁶ § 3 k.p.c.

Oczywiście w ramach zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi kasacyjnej strona może domagać się kontroli niezaskarżalnego postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej w trybie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c. i 397 § 3 k.p.c., gdyż postanowienie to miało wpływ na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Jednak koniecznym warunkiem przeprowadzenia takiej kontroli jest zawarty w zażaleniu stosowny wniosek w tej materii (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2010 r., V CZ 62/09, z 4 grudnia 2013 r., II CZ 83/13, z 26 stycznia 2018 r., II CZ 95/17 i z 8 października 2020 r., I CZ 51/20). W zażaleniu powódki sporządzonym przez zawodowego pełnomocnika brak takiego wniosku.

Traktując jednak zaskarżenie przez powódkę postanowienia Sądu Okręgowego o oddaleniu jej wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, także jako wniosek o przeprowadzenie kontroli tego orzeczenia w trybie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c. i 397 § 3 k.p.c., w kontekście podniesionych w zażaleniu zarzutów, należy w pełni podzielić stanowisko Sądu Okręgowego w Warszawie. Dla powódki został ustanowiony

pełnomocnik z urzędu, a zatem została jej zapewniona możliwość wniesienia skargi kasacyjnej. Okoliczność, że pełnomocnik z urzędu sporządził opinię o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej sama przez się nie oznacza, że w takim przypadku zachodzą przesłanki do dokonania czynności procesowej w postaci wniesienia skargi kasacyjnej, a z uwagi na upływ ustawowego terminu zachodzą przesłanki do przywrócenia terminu do jej wniesienia. Oczywiście powódka nie ponosi winy za to, że ustanowiony pełnomocnik z urzędu nie wniósł skargi kasacyjnej, ale ustawodawca przewidział możliwość sporządzenia przez pełnomocnika z urzędu ustanowionego w związku z postępowaniem kasacyjnym opinii o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej (art. 118 § 5 k.p.c.). Ustanowienie pełnomocnika z urzędu w związku z postępowaniem kasacyjnym nie zawsze więc oznacza, że zostanie wniesiona przez niego skarga kasacyjna jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji. Powódka nie wykazywała, że opinia ta nie została sporządzona z zachowaniem należytej staranności oraz aby zaistniały podstawy do zastosowania art. 118 § 6 k.p.c. Zresztą ta problematyka była badana w związku z wnioskiem powódki o ustanowienie innego pełnomocnika z urzędu i zakończyła się oddaleniem zażalenia powódki na odmowę ustanowienia innego pełnomocnika z urzędu (zob. postanowienia Sąd Okręgowy w Warszawie z 17 lipca 2024 r. i z 18 listopada 2024 r. k.370, 378, 391, 398-399).

W takim stanie rzeczy, skoro postanowienie o oddaleniu wniosku powódki o przywrócenie jej terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, nie zostało skutecznie podważone przez powódkę zarówno pod względem formalnym (przez wzgląd na konieczność złożenia w ramach zażalenia stosownego wniosku o kontrolę prawidłowości orzeczenia niezaskarżalnego), jak i merytorycznym (brak wykazania, że opinia pełnomocnika z urzędu o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej nie została sporządzona z zachowaniem należytej staranności), to odrzucenie skargi kasacyjnej jako wniesionej po upływie ustawowego terminu jest prawidłowe.

Z tych względów w odniesieniu do pkt 2 zaskarżonego postanowienia Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

Władysław Pawlak

[PG]

[a.ł]